

Врз основа на членот 36 став 1 точка 15 од Законот за локална самоуправа („Службен весник на Републик Македонија“ бр.5/2002), Советот на Општина Кочани на седницата одржана на 25.02.2021 година, донесе

СТРАТЕГИЈА
ЗА МЕЃУЕТНИЧКА ИНТЕГРАЦИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО И МЛАДИНСКИ
АКТИВИЗАМ НА ОПШТИНА КОЧАНИ

Кочани, 25.02.2021 година

Листа на кратенки

- БРО - Биро за развој на образованието
- ГО – Граѓанска организација
- ДПИ - Државен просветен инспекторат
- ЕУ - Европска Унија
- ИКРУ – Индикатори за квалитетот на работата на училиштето
- МИО – Меѓуетничка интеграција во образованието
- МОН – Министерство за образование и наука
- МИО и МА - Меѓуетничка интеграција во образованието и Младински активизам
- ОПМП – Општински план за мерење на постигањата
- ОСМИО и МА – Општинска Стратегија за Меѓуетничка интеграција во образованието и Младински активизам
- РСМ – Република Северна Македонија
- СР – Совет на родители
- ТУИ – Тим за училишна интеграција
- УО – Училиштен одбор
- ЦСОО – Центар за стручно образование и обука

I.

1. ВОВЕД

Меѓуетничката интеграција во образованието и младинскиот активизам ќе ја подобри меѓуетничката кохезија меѓу младите во нашата општина, каде што тие ќе бидат главен потенцијал за развој на нашата држава. Колку порано ги тргнеме бариерите на нивните патишта, толку почист пат ќе чекорат и ќе може да се фокусираат на вистинските вредности. Тие вредности не се кој си, туку што носиме во себе. Соживотот се поттикнува и учи од мали нозе и на тој начин се создаваат генерации без предрасуди, млади луѓе кои ги знаат своите права, но и обврски. Општество во кое секој ќе ги ужива своите права, но и ќе биде одговорен. Тоа најмногу може да го насочуваме преку квалитетен интегративен образовен процес. Општество еднакво за сите кое подразбира и образование за сите, граѓанска одговорност и почитување на правата и одговорностите. Училиштата во наставно образовниот процес да практикуваат и промовираат почитување на другите преку запознавање на нивната култура но и културата на другите со цел да немаме бариери од предрасуди едни за други по било кој основ. Намалување на предрасудите со зголемена соработка, преку поголем контакт на етничките заедници со формирање на партнер училишта. Внесување на наставни содржини за МИО во наставните предмети и обезбедување заеднички наставни и вон наставни активности. Организирање заеднички активности на училишта, наставници, ученици, родители.

Реформите во образованието опфаќаат подобрување на академските знаења и учење кое што помага учениците да се подготват да живеат во мултикултурно општество и тоа е нагласено како во многу меѓународни документи (УНЕСКО, УНИЦЕФ, Совет на ЕУ), така и во официјалните документи на Влада на Република Северна Македонија и образовните институции: Концепција за деветгодишно основно воспитание и образование (МОН и БРО, 2007); Индикатори за квалитетот на работата на училиштата (МОН и ДПИ, 2015); Професионални компетенции и стандарди за наставници, стручни соработници и директори на основни и средни училишта.

Воведување на активносоти за МИО претставува поттик за меѓусебно почитување, разбирање и прифаќање на културните разлики и градењето на соживот меѓу младите. Овој процес е влог во иднината на децата и младите како идни граѓани во мултиетничкото општество на Република Северна Македонија. Концептот на МИО за мултикултурно општество е насока за културна различност во истото.

Општина Кочани во соработка со училиштата е посветена да креира своја политика за промовирање на МИО и граѓанска вклученост на младите, да планира активности според карактеристиките на самите училишта. Во рамките на активностите за МИО ќе се промовира интеракцијата и социјализацијата меѓу учениците од различните заедници/наставни јазици и во еднојазичните и во повеќејазичните училишта. Кога учениците учествуваат во заеднички активности, тие имаат можност за непосредна комуникација и меѓусебен контакт, меѓусебно запознавање и формирање интерперсонални релации, учење едни за други, едни од други и за намалување на негативните стереотипии и предрасуди за другите. Во активностите за граѓанска вклученост на младите, тие ќе бидат насочувани и поддржувани да идентификуваат конкретни проблеми во училиштето и заедницата. Потоа, врз основа на нивните заеднички одлуки, младите ќе преземаат иницијативи за акции со цел да се придонесе кон решавање на постоечките проблеми и недостатоци на ниво на училиште и заедница.

Учениците во општина Кочани учат на македонски наставен јазик, но постојано учествуваат во заеднички активности, истражувачки проекти, заеднички вон наставни и слободни ученички активности со други училишта во земјата па и надвор со што се отворени за соработка со другите и разбирање на другите.

Општина Кочани е во подготовка за отварање на Младински културен центар со што отвара простор за младински активизам за поактивно вклучување на младите во локалните процеси и граѓанско учество.

Процесот на подготовка на Стратегијата е воден од Македонскиот центар за граѓанско образование (МЦГО).

2. ЗАКОНСКА РАМКА И МОЖНОСТИ ЗА МИО

2.1. Меѓуетничката интеграција во образованието во стратешките документи на Република Северна Македонија

Република Северна Македонија е потписник на значајни меѓународни документи кои што се однесуваат на човековите права, правата на детето, како и граѓанските права. Од меѓународната регулатива, голем број инструменти го гарантираат правото на образование, како и еднаквиот пристап до истото. Тука ќе ги наброиме;

- Член 26 од Универзалната декларација за човекови права;
- Член 27 од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права;
- Членовите 28, 29, 30 од Конвенцијата за правата на детето;
- Член 5 од Конвенцијата на УНЕСКО против дискриминацијата во образованието;
- Ставките 34 и 35 од Документот од состанокот во Копенхаген од Конференцијата за човекова димензија на ОБСЕ;
- Членовите 2 и 4 од Декларацијата на ОН за правата на лицата кои припаѓаат на национални или етнички, религиозни и јазични малцинства;
- Членовите 5, 6, 12, 13, 14 и 15 од Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства;
- Европската повелба на Советот на Европа за регионални и малцински јазици;
- Европската повелба на Советот на Европа за социјална кохезија.

Мултиетничкиот карактер на земјата е дефиниран во Уставот на Република Северна Македонија, во законите за основно и средно образование, како и во Националната стратегија за развој на образованието, Стратегија за образование 2018-2025 година и Концепцијата за деветгодишно основно воспитно образование. Мултикултурализмот и разбирањето на “другите” е еден од четиринаесетте принципи во рамките на Концепцијата за деветгодишно основно воспитание и образование. Според овој принцип учениците преку наставните содржини, методи и активности треба да стекнуваат знаења и вештини потребни за разбирање и почитување на “другите”, како и за промовирање на вредностите меѓу учениците – почитување на разликите меѓу луѓето, нивната култура, јазик и традиција.

2.2. Образованието на заедниците согласно Уставот на Република Северна Македонија

Според Уставот секој има право на образование. Образованието е достапно за сите под еднакви услови. Основното и средното образование се задолжителни и бесплатни. Припадниците на заедниците имаат право слободно да го изразат, негуваат и да го развиваат својот идентитет и националните карактеристики. РСМ ја гарантира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет. Припадниците на заедниците имаат право на настава на својот јазик во основно и средно образование, на начин утврден со закон. Во училиштата каде што наставата се изведува на јазиците на другите етнички заедници, се изучува и македонскиот јазик. Уставот и законите поврзани со образованието содржат одредби со кои се промовира почитување на различните култури, толеранција и недискриминација.

2.3. Мултиетничкиот карактер на Република Северна Македонија во Законот за основното¹ и Законот за средното образование²

Законот за основното образование е донесен во 2019 годиа, истиот ги регулира интеркултурноста, меѓуетничката интеграција во образованието и младинскиот активизам во повеќе поглавја.

Во поглавјето **Начела на основното образование** во член 4, алинеја 7- унапредувањето на сличностите и прифаќање на различностите, интеркултурност, мултикултурализам, интеркултурализам и мултикултурност, претставува едно од начелата на основното образование.

Понатаму во поглавјето **Заштита од дискриминација и промоција на еднаквост** во член 5 став (1) е регулирано:

„ Во основното воспитание и образование се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување по основ на пол, раса, боја на кожа, национално или етничко потекло, попреченост, род, сексуална ориентација, родов идентитет, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, други видови уверувања, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба и општествен статус или која било друга основа која е предвидена со закон или со меѓународен договор ратификуван согласно со Уставот на Република Северна Македонија во остварување на правата од основното образование“.

Во поглавјето **Цели на основното образование** во член 7 став (1) алинеи 5 и 6 се регулирани целите:

¹ Закон за основното образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19 и 229/20)

² Закон за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 06/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 229/20)

- воспитување за почитување на различностите, соработка, почитување на различноста, основните човекови слободи и права,
- развивање на писменоста и способностите на учениците за разбирање, информирање и изразување на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

Во поглавјето **Унапредување на мултикултурализмот/интеркултурализмот и меѓуетничката интеграција во членот 46**, во алинеите од еден до пет, се регулирани активности за развој, интеракција и унапредување на меѓуетничката интеграција и мултикултурализмот /интеркултурализмот во основното образование:

(1) „Директорот на училиштето формира тим за училишна интеграција за период од три години, составен од пет до седум члена и тоа претседателот на ученичкиот парламент, ученичкиот правобранител и од редот на стручните соработници и наставници. Директорот или помошникот на директорот е член на тимот за училишна интеграција по функција. При формирање на тимот за училишна интеграција директорот води грижа за застапеноста на наставниците, од сите јазици на кои се реализира наставата во училиштето.

(2) Тимот за училишна интеграција планира и организира активности кои придонесуваат кон почитување на мултикултурализмот и за развој на интеркултурниот дијалог/интеракција и унапредување на меѓуетничката интеграција.

(3)Тимот за училишна интеграција во соработка со наставниците задолжително изработува план за активности кои ќе бидат планирани и во годишната програма на училиштето во насока на унапредувањето на интеркултурализмот, препознавање на сличностите, прифаќање на различностите, сузбивање на стереотипите и предрасудите.

(4) Основните критериуми според кои треба да се организира активност од став (2) на овој член, се смета активност којашто има за цел интеракција, односно интеграција на етнички/јазично мешани групи учесници, балансирани групи учесници според етничката припадност, полот и возраста, интеракција меѓу учесниците од различните етнички/јазични групи (во текот на активноста учениците од едниот наставен јазик/едната етничка група соработуваат со учениците од другиот наставен јазик/другата етничка група, користење на сите застапени јазици, рамноправен третман на учесниците од сите етнички/јазични групи, постигнување конкретни-заеднички цели (опипливи/видливи продукти) со учество на сите застапени етнички заедници.

(5) Средства за реализација на овие активности се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, буџетите на општините и од други извори (донации, легати, подароци и друго), а се користат наменски.“

Со членот **24-в од Законот за средното образование**, се регулира можноста училиштата да организираат активности кои придонесуваат за развој и унапредување на мултикултурализмот, меѓуетничката интеграција и толеранцијата во образованието. Ставовите 1 и 2 од овој член гласат:

„Училиштата може да организираат активности кои придонесуваат за развој и унапредување на мултикултурализмот, меѓуетничката интеграција и толеранцијата.

Основните критериуми според кои треба да се организира една конкретна активност од ставот (1) на овој член се смета активност која што има за цел интеракција, односно интеграција на етнички/јазично мешани групи учесници, балансирано групи учесници според етничката припадност, полот и возраста, интеракција меѓу учесниците од различните етнички/јазични групи (во текот на активноста учениците од едниот наставен јазик/едната етничка група контактираат со учениците од другиот наставен јазик/другата етничка група, користење на сите застапени јазици, рамноправен третман на учесниците од сите етнички/јазични групи, постигнување конкретни - заеднички цели (опипливи/видливи продукти) со учество на сите застапени етнички заедници.“

Во рамки на основните професионални компетенции и стандарди за наставниците, стручните соработници и директори, една од шестте компетенции е посветена на областа “Социјална и образовна инклузија“, ставајќи акцент на развојот на мултиетничките надлежности.

2.4. Тематските насоки во Стратегијата на Република Северна Македонија за интегрирано образование

Насоките дадени од тематските подрачја допираат прашања од: демократското владеење во училиштата во децентрализирана средина, заедничките наставни и воннаставни активности, јазичните постигнувања, наставните содржини и учебници, како и обука за наставници за водечките концепти и принципи за надминување на поделбата по етнички и јазични линии во училиштата.

Во МОН е формирана и работи Комисија со одговорност за следење на работата на конкретните активности во училиштата за меѓуетничка интеграција. Една од целите на истата е да се оствари успешна соработка со локалната самоуправа и Комисиите за унапредување и следење на активностите за меѓуетничка интеграција во образованието на општинско ниво.

2.5. Вклучени страни во процесот на образование

- Министерство за образование и наука (МОН)

Министерството за образование и наука има мисија да го развива образованието и воспитно образовниот систем во РСМ, да ја развива науката, научните достигнувања и иновации преку примена на принципите на квалитет, економичност, граѓанска одговорност и поврзаност со пазарот на трудот. Со примена на овие принципи ќе се овозможи и рамноправно учество на Република Северна Македонија во европските образовни економски и политички интегративни процеси.

Министерство за образование и наука има визија да ги промовира вредностите и темелите на квалитетно образование и наука како клуч за подобрување на квалитетот на животот во целокупното општество. Министерството за образование и наука доделува мали грантови за сите училишта во Република Северна Македонија кои ќе аплицираат со активностите за меѓуетничка интеграција во образованието.

- Биро за развој на образованието (БРО)

БРО е орган во состав на Министерство за образование и наука, одговорно за целокупниот образован развој, вклучувајќи ги и наставните планови и програми. Сите одлуки се носат на централното ниво, иако БРО има свои канцеларии и во поголемите градови. Од 2012 година советниците на БРО се дел од голем број обуки поврзани со меѓуетничка интеграција во образованието.

-Државен просветен инспекторат (ДПИ)

ДПИ е орган на државната управа во состав на Министерството за образование и наука и врши надзор над исполнетоста на образовните стандарди, обезбедување на квалитет на образованието, ефективност преку евалуација, се поаѓа од Индикаторот за квалитетот на работата во училиштата што се пропишани и донесени од старана на Министерството за образование и наука. Индикаторите исто така се користат за вршење на увид на работата на училиштата од аспект на меѓуетничка интеграција во образованието.

-Центар за стручно образование и обука (ЦСОО)

ЦСОО е јавна установа во која треба да се усогласат и да се интегрираат јавните интереси и интересите на социјалните партнери во стручното образование и обука во РСМ и е центар кој ја кординира соработката со мешународните институции и организации во областа на стручното образование и обука. Центарот врши стручни работи од областа на следењето, вреднувањето, проучувањето, унапредувањето, истражувањето и развојот на стручното образование и обука, како и други работи во согласност со законот, актот за основање и статутот.

-Државен испитен центар (ДИЦ)

Надлежностите на ДИЦ се да подготвува национална програма за екстерна евалуација на основното и средното образование согласно европските стандарди; да прибира, обработува и врши анализа на резултатите од тестирањето за проверување на постигањата на учениците во основното и средното образование; да изготвува тестови за екстерните испити во државната матура; и да врши обука на кандидатите за директори на основни и средни училишта и да го спроведува испит.

-Училишни одбори

Орган на управување на училиштето е Училишниот одбор. Составот, надлежностите и задачите на училишниот одбор на основно училиште се определени со Законот за основното образование и во статутот на основното училиште. Составот, надлежностите и задачите на училишниот одбор на средното училиште се определени со Законот за средното образование и во статутот на средното училиште. Училишниот одбор на училиштето донесува статут, предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината, предлага годишен финансиски план и завршна сметка до основачот, одлучува по приговорите и жалбите на вработените во училиштето, одлучува по жалбите на ученици, родители, односно старатели на ученици и врши и други работи утврдени со закон и со статутот на училиштето.³

³ Училишниот одбор на основното училиште е составен од седум члена и тоа: тројца претставници од наставниците, стручните соработници и воспитувачите од училиштето, тројца претставници од родителите, односно старателите на учениците и еден претставник од основачот.

-Училишно раководство (директор и стручната служба)

Орган на раководење во основното училиште е директорот. Училишниот раководство (директорот и стручната служба) се обучени за примена на МИО во училишните активности преку подготовка на годишните планови за работа кои вклучуваат посебен дел за заеднички ученички активности и партнерство со други училишта. На училишното раководство му е неопходен континуиран професионален развој за поголемо успешно управување со човековите и финансиските ресурси за зајакнување на нивните капацитети за подобро справување со сите обврски на професионален начин.

-Наставници

Наставниците од сите основни и средни училишта се обучени како да планираат и да реализираат активности за МИО во рамките на редовната настава како и воннаставните активности. На наставниците и понатаму им е потребна дополнителна поддршка во применувањето на заедничките ученички активности за поттикнување и унапредување на социјализација, пријателство и заедно прифаќање меѓу учениците.

-Родители – Совет на родители

Иако родителите можат да учествуваат во секојдневните наставни активности и да бидат партнери на наставникот и училиштето воопшто, нивната вклученост е многу мала. Согласно Законот за основно образование, родителите имаат тројца претставници назначени од Советот на родители во училишниот одбор. На тој начин родителите преку Советот на родители можат да учествуваат во процесот на донесување на годишната програма за работа на училиштето, да расправат за извештајот за работата на училиштето, да дават мислење и предлагат мерки за подобрување на наставата и воннаставните активности, да учествуваат во самоевалуацијата на работата и постигањата на училиштето, да иницираат спроведување на активности за подобрување на квалитетот на училиштето и други работи утврдени со законот и статутот на училиштето. Ова значи дека вклученоста на родителите во наставните и воннаставните активности може значајно да придонесе во унапредувањето на меѓуетничката кохезија на учениците од различни заедници/јазичи и нивно вклучување во граѓански иницијативи и акции за подобрување на квалитетот на живеење во училиштето, локалната и општествената заедница.

ВИЗИЈА

Да создадеме општество на сигурни и одговорни граѓани кои ќе ја разберат и практикуваат меѓуетничката интеграција свесни дека тие треба да се креатори на општеството промовирајќи соживот и разбирање.

Училишниот одбор во јавното средно училиште е составен од 12 члена, и тоа: четири претставника од наставниците, три претставника од родителите, односно старателите на учениците, три претставника од основачот и по еден претставник од Министерството и од деловната заедница.

Ќе имаме училишта и општество со креативна и поттикнувачка клима за деца и млади припадници на различни етнички заедници, кои преку соработка креираат едно заедничко кохезивно општество. Училишна средина која ќе овозможува користење на современи методи за формирање млад човек, отворен и подготвен за понатамошните образовни, професионални и животни предизвици.

МИСИЈА

Деца и младите да учат да станат сигурни, продуктивни, почитувани и одговорни личности на нашето мултикултурно општество, свесни за правата и одговорностите како граѓани.

3. Општа цел на Стратегијата

- Општа цел на Стратегијата е разбивање на предрасудите на младите, промовирање соживот преку спроведување активности во образовниот процес кој е темел на градење на вредностите, создавање простор за интеракција и соработка во образованието и потоа на сите полиња.

Општината ќе се стреми за целосна соработка за МИО и граѓанска вклученост на младите, преку:

- изработка на општински акционен план за активности на МИО и граѓанска вклученост на младите вклучен како еден од приоритетите во годишните планирања на училиштата;
- обезбедување финансиски средства, друга материјална и логистичка поддршка за училиштата во делот на активностите за МИО и граѓанската вклученост на младите;
- формирање општинска комисија за планирање, учество во реализацијата и следење на реализацијата на активностите за МИО и граѓанската вклученост на младите;
- соработка со тимовите за училишна интеграција од основните и средните општински училишта, претставниците од Училишните одбори, Советите на родители и локалната заедница;
- соработка со невладините организации од сферата на интеркултурното образование, меѓуетничката соработка и разни акции во заедницата;
- соработка со клучните образовни институции (МОН, БРО, ДПИ, ЦСОО);
- соработка и размена на искуства со други општини од Република Северна Македонија и други држави;
- информирање на јавноста за активностите за МИО и граѓанска вклученост;
- организирање кампањи, дебати, тркалезни маси и други форми за подигнување на свесноста на населението за придобивките за МИО и граѓанската вклученост на младите во општеството;
- водење процес за воспоставување на партнерства меѓу училиштата за реализирање активности за меѓуетничка интеграција;
- поттик и поддршка за креирање мрежа за училиштата во општината или во соработка со други општини за реализирање на меѓуучилишна и меѓуопштинска соработка во доменот на меѓуетничка интеграција и граѓанска вклученост на младите.

4. Методологија

Стратегијата е подготвена со активната вклученост на претставници од општините во обуките за МИО и преку менторска поддршка и директни посети и дискусии со претставници на општина Кочани за период до 2025 година.

Наставници и директори од основните и средното училиште од општина Кочани кои се вклучени во изработката на стратегијата учествуваа во МИО работилниците поддржани од USAID и Македонскиот центар за граѓанско образование.

4.1. Принципи на МИО на ниво на општина

4.1.1. Заемна доверба и партнерство

Општина Кочани како и досега ќе продолжи да промовира заемна доверба и партнерство со сите правни субјекти, засегнати страни, како и младински активизам. Посебен акцент ќе се стави на крајните корисници – учениците како идни граѓани.

4.1.2. Учество и размена на мислење

Училиштата и другите образовни институции непосредно ќе се поврзуваат со органите на локалната самоуправа, невладините организации и сите други релевантни институции што се поврзани со негување и споделување на културата, традициите и соживотот во општината и јакнење на младинскиот активизам

4.1.3. Транспарентност

Општина Кочани ќе превземе обврска навремено да ја информира јавноста за активностите за МИО преку користење на содржините од веб страницата на општина Кочани, веб страните и други официјални интернет медиуми на училиштата, локални и национални електронски медиуми.

4.1.4. Одговорност

Во секојдневното живеење во општината се води грижа за индивидуалните разлики на сите граѓани. Посебен акцент се става на активности во училиштата, каде што учениците уште во ученичките клуби ќе учат да ги воочуваат, почитуваат и негуваат граѓанските вредности и одговорности, како и активна вклученост во локални активности за менување на локалната средина.

4.1.5. Еднакви можности

Принципот на еднакви можности подразбира почитување на правото на достоинствен живот на секој поединец независно од неговата полова, етничка, верска определба, вклучувајќи ги и лицата со посебни потреби.

4.2. Целни групи

- Оваа Стратегија ги вклучува општините, училиштата, родителите, како и граѓанските организации, локалните бизниси и секако граѓаните на општина Кочани.

4.3. Временска рамка

- Временската рамка за спроведување на Стратегијата е 5 години и таа ќе се спроведува од 2021 до 2025 година.

Во акциониот план, како составен дел од Стратегијата подетално се определени роковите за реализација на планираните активности за МИО во образованието.

5. Образованието во ниво на општина

5.1 Децентрализација во образованието на РМ

Со процесот на децентрализација во образованието се направи појасна разлика меѓу улогите, правата и обврските на властите на централното и локалното ниво. Со него се поттикна поголемо учество на локалните заедници во процесите на донесување одлуки, поактивно и потранспарентно управување со училиштата преку поголема вклученост на учесниците, и поефикасна контрола над работата и активностите во училиштата и над квалитетот на наставата. Со него се поттикнуваат општините да управуваат со финансиските средства наменети за образованието. Ова поглавје опфаќа неколку прашања поврзани со локалната управа и образованието какви што се механизмите за донесување одлуки на училишно ниво, односите и соработката меѓу училиштата, општините и државните органи, нивото на пристап до информации и соопштенија на сите учесници, степенот на вклученост на наставниците и родителите во училиштата. Децентрализираното образование подразбира учество и координација на многу учесници како што се Единиците на локалната самоуправа (ЕЈС), директорите на училиштата, родителите и учениците на локално ниво, и Министерството за образование (МО). Кај општините односно советот на општината премина основачките права за училиштата.

МОН е одговорен за законската легислатива и почитување на истата.

Општините треба да влијаат на зајакнување на демократското учество во промовирање на соработка помеѓу образовните институции и локалната заедница.

5.2.Податоци за основни и средни училишта во општина Кочани

Ред. бр.	Име на училиштето	Основно / Средно	Град / Село	Ученици	Наставници
1	СОУ Љупчо Сантов	Средно	Кочани	577	60
2	СОУ Гошо Викентиев	Средно	Кочани	622	75
3	ОМУ Ристо Јуруков	Основно/музичко	Кочани	148	11
4	ОУ Раде Кратовче	Основно	Кочани	484	45
5	ОУ Никола Карев	Основно	Кочани	497	54
6	ОУ Малина Попиванова	Основно	Кочани	504	47

7	ОУ Кирил и Методиј	Основно	Кочани	960	61
8	ОУ Крсте Петков Мисирков	Основно	Оризари	206	32
			Вкупно	3998	385

Ред. бр.	Име на училиштето	Основно / Средно	ученици	Македонци	Роми	Турци	Власи
1	СОУ Љупчо Сантов	Средно	577	567	9	1	
2	СОУ Гошо Викентиев	Средно	622	581	41		
3	ОМУ Ристо Јуруков	Основно/музичко	148	145			3
4	ОУ Раде Кратовче	Основно	484	258	209	15	2
5	ОУ Никола Карев	Основно	497	451	42	4	
6	ОУ Малина Попиванова	Основно	504	416	88		
7	ОУ Кирил и Методиј	Основно	960	934	26		
8	ОУ Крсте Петков Мисирков	Основно	206	206	/		
		Вкупно	3998	3558	415	20	5

Ред. бр.	Име на училиштето	вработени	наставници	Други вработени	Етничка припадност
1	СОУ Љупчо Сантов	69	60	9	69 македонци
2	СОУ Гошо Викентиев	93	75	17	92 Македонци 1 Ром
3	ОМУ Ристо Јуруков	13	11	2	13 македонци
4	ОУ Раде Кратовче	57	45	12	66 македонци 1 србин
5	ОУ Никола Карев	67	54	13	66 македонци 1 турска националност
6	ОУ Малина Попиванова	55	47	8	55 македонци
7	ОУ Кирил и Методиј	75	61	14	75 македонци
8	ОУ Крсте Петков Мисирков	41	32	10	41 македонци
9	Вкупно	470	385	85	467 македонци 1 србин 1 ром 1 турчин

5.3 Советот на општината

Советот на општината е основач на училиштата и тој ги донесува годишните програми и годишните извештаи на училиштата. Членовите на советите на општините, преку комисијата за култура, образование и спорт и права на децата, по правило имаат континуиран мониторинг, вклучувајќи го и периодот кога се донесуваат годишните програми и извештаи на училиштата.

Во рамките на надлежности, советот на општината:

- Ги именува и разрешува претставниците во училишните одбори;
- Го разгледува и го усвојува годишниот извештај за работата на училиштето;
- Ја разгледува и ја усвојува годишната програма за работа на училиштето;
- Го разгледува и го донесува годишниот финансов план на училиштето;
- Ја разгледува и ја усвојува завршната сметка на училиштето;
- Може до ДПИ да достави барање за вонредна интегрална евалуација и екстерно проверување и оценување на напредокот и постигањата на учениците.

5.4. Подготовка на наставниците

Во секое училиште е формиран тим за училишна интеграција (СИТ), чии членови преку различни обуки стекнаа знаења и вештини за спроведување на активностите на МИО со учениците.

Стектатите знаења и вештини, тимовите на училишна интеграција ги десиминира во училиштата, и со тоа сите наставници од сите основни и средни училишта во Република Северна Македонија се обучени да планираат и да спроведуваат активности за меѓуетничка интеграција во редовна настава и во воннаставните активности.

Прибирање на податоци за наставниот кадар кој што не поминал на процес на обуки за МИО и Граѓанско образование и организирани преку Одделение за јавни дејности,

5.4.1. Запознавање на Стратегијата

- Советник за образование во координација со директорите;

5.4.2. Прибирање на податоци за наставниот кадар кој што не поминал обука

- Советник за образование при општина, во соработка со стручните служби во училиштата;

5.4.3. Обука на наставници и стручни соработници

- Советник за образование, Комисија за МИО и ГВ ќе организира обуки;

5.4.4. Вклучување на членови на училишни одбори, совет на родители и НВО во МИО

- Кратки информативни состаноци;

5.4.5. Следење и евалуација на активностите.

6. Активности во училиштата за унапредување на МИО и младински активизам

6.1. Подрачја на планирање и реализација

6.1.1. Воннаставни активности

Општината ќе поддржува воннаставни активности според планиран обем и разновидност што ќе произлезе од донесените годишни програми на основните и средните училиште, а ќе се однесуваат на МИО во делот на секции, екскурзии, натпревари, приредби, мултикултурни работилници, уметнички изведби, активности на ученичките заедници, граѓански иницијативи и акции и друго. Поддржано од Советот на општината со Програмата за поддршка на образованието на предлог на Градоначалникот на Општина Кочани.

6.1.2 Наставни активности

Општината ќе поддржува заеднички наставни активности (заеднички часови) со ученици од различни наставни јазици според планиран обем и разновидност што ќе произлезе од донесените годишни програми на основните и средното училиште, а ќе се однесуваат на МИО во делот на одржување на заедничка настава. Заедничките часови по одредени предмети со ученици од различни наставни јазици/заедници може да се одржуваат исклучиво со претходно обучување од ментори/експерти за реализација на овој посебен вид на настава.

6.2. Давање насоки за подобрување на интеркултурните компетенции кај учениците

6.2.1. Општината развива систем на организација на заеднички активности за МИО, преку организирани меѓуучилишни состаноци на координаторите ТУИ на повеќејазичните и еднојазичните училишта, на кои се: споделуваат искуства, се стекнуваат нови познанства, се планираат заеднички наставни и воннаставни активности активности. Општината ќе се грижи за подобрување на интеркултурните компетенции кај учениците, особено преку вклучување на наставници, родители и постојано зголемување на бројот на ученици од мешан етнички состав во воннаставните активности.

6.3. Размена на искуства и информации

6.3.1. Општината преку училиштата ќе поддржи организирање заеднички средби на директорите и членовите на СИТОТ од основните и средните училишта со цел да се разменат искуства и да се споделат информации при планирањето на заеднички наставни и воннаставни активности – интегрирани активности. Посебен акцент се дава на организирањето на заеднички часови, заеднички секции, екскурзии и приредби. Општината ќе поддржи консултативни и организациони средби со ментори/експерти за планирање на наставата, активности за МИО и сл.

6.4. Поддршка и промовирање на меѓуетнички активности

6.4.1. Заеднички настани за промоција организирани од страна на МОН, МЦГО и општината;

Афирмацијата на учениците и училиштата општината ќе ја реализира преку својата веб-страница и веб страните на училиштата, на седниците на комисијата за образование, култура и спорт, на седници на Советот на општината, преку обраќањето на градоначалникот преку обраќање на градоначалникот преку средствата за информирање.

7. Училишна клима и односи во училиштето

7.1.1. Општината ќе подржува активности и тоа: работилници, средби, предавање и меѓу училишна соработка за запознавање на претеседателите на совет на родители и наставници по граѓанско образование за почитување на правата на децата, согласно Концепцијата за правата на децата.

7.1.2. Општината ќе ги следи механизмите со кои ќе се обезбеди промоција на еднаквоста и правичноста кон децата без разлика на полот, етничката припадност, социјалното потекло и способностите.

7.1.3. Општината ќе се грижи училиштата да планираат и да реализираат работилници со кои учениците ќе се поттикнуваат на активно слушање, искажување на своето мислење и прифаќање на мислење од другите во групата, демократско учество во училиштата и на ниво на заедницата, итн.

7.1.4. Општината ќе се грижи училиштата да водат политика на позитивно вреднување и промовирање на родовата, етничката, културната, верската и јазичната разновидност во училиштето и во заедницата, нивно заемно прифаќање и потпирање. Општината ќе подржи активности во кои што учениците од различните етнички/јазични заедници учат да ја почитуваат сопствената култура и традиција и културата и традицијата на другите етнички заеднички на Република Северна Македонија.

7.1.5 Поттикнување и давање поддршка за младински активизам за зајакнување на локалната средина и градење на чувство на припадност и одговорност за локалната заедница.

8. Соработката на општината со училиштата

Со цел да се поттикнуваат, подржуваат и унапредуваат активностите за МИО и вклучување на младите со иницијативи и во акции во заедницата, како и да се одржува и унапредува соработката на општината со училиштата за зајакнување на МИО на ниво на општина, активности што ги спроведува општината се следни:

- Учество на обуки, работилници, состаноци со застапени теми и активности за МИО
- Изработка на акционен план на општината за МИО кој што се проследува на усвојување од страна на советот на општината;
- Насочување, следење, координирање и поддршка на училиштата за спроведување на активностите на МИО;
- Обезбедување соодветни ресурси на училиштата за спроведување на активности за МИО, преку Програмата за поддршка на образованието на општина Кочани;

- Организирање настани за промовирање на МИО на ниво на општина и вклучување на медиумите за информирање на јавноста;
- Поддршка и учество во организирање на кампањи, дебати и тркалезни маси за подигнување на свесноста на населението за придобивките од МИО и ГО;
- Објавување успешни приказни за МИО и младински активизам на општинската веб-страница;
- Водење на процесот за партнерство меѓу училиштата за МИО и младинските организации во средните училишта;
- Поддршка и поттик во креирање мрежа на училиштата во општината и меѓу различни општини за реализирање на меѓуучилишна и меѓуопштинска соработка за МИО;
- Соработка со образовните институции (МОН, БРО, ДПИ и ЦСОО), невладини организации и други општини.

Во општината се назначува одговорно лице или тим/координативно тело за МИО и граѓанска вклученост на младите кое одржува редовна комуникација и соработка со тимовите за училишна интеграција. Одговорното лице или тим/координативно тело за МИО и младински активизам треба да бара од тимот за училишна интеграција во секое училиште да:

- Испраќа акционен план и детални акциони планови за активности за МИО младински активизам;
- Известува редовно за датумите за активностите на МИО во училиштето (од-до дена пред активноста);
- Информира редовно за постигањата и евентуалните пречки/проблеми/предизвици во реализацијата на активностите за МИО во училиштето.

9. Поддршка за унапредување на МИО и младинско учество во училиштата

Со цел да се подржуваат училиштата во натамошното подобрување на активностите на МИО на ниво на општина како и да се согледа нивото на постигнатост на МИО и потребата од организирање натамошна поддршка и помош од општината на училиштата, одговорното лице или тим/координативно тело за МИО организира состаноци со координаторите на училишна интеграција во текот на месец август за: известување за постигањата во МИО и граѓанска вклученост на младите во наредната учебна година и внесување на истите во годишните програми за работа на училиштата за наредната учебна година.

10. Следење на активностите за меѓуетничка интеграција и граѓанска вклученост во образованието во основните и средните училишта

Следење на реализацијата на планираните активности за меѓуетничка интеграција во образованието на ниво на општина, Комисијата ќе го следи континуирано со цел давање поддршка на активностите, а на полугодишна основа ќе ги собира податоците од реализирани активности .

За собирање на податоците за МИО и МА Комисијата ќе ги користи инструментите од Водичот за имплементација на планот за мерење на постигањата од работната група при

МОН, прилагоден на потребите на Општина Кочани (истите ќе бидат изработени од Комисијата).

11. Видливост на постигањата на стратегијата

За подобрување на видливоста на постигањата на стратегијата Општината ќе се залага активностите на училиштето редовно да се објавуваат на веб страна на општината и на веб страна на секое училиште .

На јавни манифестации карактеристични за општина Кочани:

11.2 Кочански денови на оризот

11.3 Априлијада

11.4 Ден на екологијата

11.5 Други јавни настани

Ќе се организираат настани од пошироко, општинско, регионално или национално значење:

11.5 Ден за презентирање на МИО и МА и Организирање дебати за постигањата за МИО и младински активизам

11.6 По можност постигањата во областа на МИО и МА ќе се претставуваат и на националните медиуми.

АКЦИСКИ ПЛАН

Очекувани резултати:

1. Зголемена соработка во организирање и подржување на активностите за МИО и МА со училиштата;
2. Зголемена видливост на унапредената МИО на локално ниво
3. Зголемено учество на младите и Младинско учество на децата и младите преку разни иницијативи и реализирани акции на ниво на училиште и на ниво на општина.
4. Промоција на активностите за МИО и МА

	Опис на активноста	Одговорни лица/институции	Временска рамка	Индикатори	Извори на податоци	Подршка и следење
1.	Средби со советот	Координатор на работна група од Општина Кочани Градоначалник Секретар Претседател на Совет	Ноември, декември	Остварени средби Презентирана Стратегија	Формирана Комисија Текст на стратегија	
2.	Запознавање со стратегијата во основните и средните училишта и локална Обука на наставниците	Лица определени за дисеминација од општинската комисија за Стратегија за МИО и Младински активизам Запознавање со стратегијата	февруари	Реализирани средби и десиминации	Листа за потпис Фотографии од средби Извештај	годишно
3.	Вклучување на членови на училишни одбори,	МИО и МА	март	Број на присутни	Списоци, фотографии, записник	Годишно

	совет на родители и НВО во МИО и МА (кратки информативни состаноци) ;					
4.	Следење и евалуација на активностите	Општинска Комисија за МИО и МА	Цела година	Оценка помеѓу планираното и реализираното	Листи, матрици, индикатор	Годишно
5.	План за следење и анализа на напредокот на активностите	Комисија на МИО и МА	Декември 2020 Септември секоја учебна година	Изработен план за секоја година	Извештаи, база на податоци, фотографии	Годишно
6.	Обезбедување на средства во буџетот за поддршка	Совет Градоначалник	Декември секоја календарска година	Одлука на совет за наменети средства од Програмата за поддршка на образованието Одобрени средства за поддршка на МИО и ГВ во буџетот	Службен весник на општината	Годишно
7.	Прибирање на податоци за Годишни акциски план МИО и МА	Општинска Комисија за МИО и МА	Декември 2020 Септември секоја учебна година	Број на доставени планови за МИО и МА од училиштата	Документација на Комисијата за МИО и МА	1 годишно
8.	Подготовка на годишен акциски план за реализација во училиштата	Општинска комисија за МИО и МА	Декември 2020 Септември секоја учебна година	Изготвен годишен акциски план	Документација на Комисијата за МИО и МА	Годишно
9.	Состаноци на координаторите на СИТ-овите и директорите	МИО и МА	Во текот на цела учебна година	Следење на програмата за МИО и МА во училиштата	Фотографии Списоци Записник од	Годишно

					средбите	
10.	Заеднички средби координаторите и директори Тркалезна маса	Општина Кочани Училишта	Секоја учебна година	Број на присутни	Фотографии Списоци Записник од средбите	Крај на учебна година
11.	Заеднички настани за промоција организирани од страна на МОН, МЦГО и општината	Општинска комисија за МИО и МА Граѓански организации	2020 -2025	Број на одржани средби Број на присутни	Фотографии, видеа, гостувања во тв и радио емисии	Крај на учебна година
12.	Поддршка од општината во оганизирање на активности предвидени во годишните програми	Општина Кочани Координатор на комисијата	учебна година	Висина на финансиска поддршка за активностите и логистичка	Одобрени Финансии	Годишно
13.	Креирање на механизми за промоција	Општина Кочани Координатор на комисијата	учебна година	Број на промоции Број на медиуми	Евидентни листови, фотографии, видеа, гостувања во тв и радио емисии	Годишно
14.	Следење на планот за реализација на активности	Општина Кочани Координатор на комисијата	Во тек на цела учебна година	Оценка меѓу планираното во акцискиот план на училиштата и реализираните активности	Разни обрасци за следење	Годишно
15.	Поддршка и	Општина Кочани	Континуирано	Број на учесници,	Обрасци за	Годишно

	следење на балансираната застапеност	Координатор на комисијата		родова застапеност, вклученост на ученици со потешкотии, итн.	анализа и следење	
16.	Креирање на систем на соработка помеѓу општината и училиштата	Општина Кочани МИО и МА	Континуирано	Пишан документ за заемно информирање меѓу општината и училиштата (во општината), договори за партнерските соработки меѓу училиштата, итн.	Меморандуми за соработка меѓу партнерските училишта	Годишно
17.	Редовни работни средби помеѓу МИО и координаторите на училиштата	Општина Кочани МИО и МА	учебна година	Број на присутни	Фотографии Списоци Записник од средбите	Годишно
18.	Креирање план за континуирано следење на стратегијата и акцискиот план	Општина Кочани МИО и МА	учебна година	Оценка помеѓу планираното и реализираното	Листи, матрици, индекси	Годишно
19.	Објавување на информации за МИО и МА на веб страната на општината	Комисија и администратор на веб страната	По доставени информации во соодветна форма од Комисијата	Број на објавени информации на веб страната за една година	Веб страна на општина, портфолио на Комисијата	годишно
20.	Објавување на информации за МИО и МА на веб страната на училиште	ТУИ, директот, Комисија и администратор на веб страната на училиштето	По доставени информации во соодветна форма од тим за меѓуетничка интеграција во образованието.	Број на објавени информации на веб страната за една година	Веб страна на училиштето, портфолио на училиштето	годишно

21.	Организирано учество со активности за меѓуетничка интеграција во образованието на локални активности	Комисија, Директори, тимови за меѓуетничка интеграција во образованието	Локални настани	Број на училишта учесници и сл.	Увид во портфолио на училишта, Комисија	годишно
22.	Организирано учество со активности за младински активизам	Комисија, Директори, тимови за меѓуетничка интеграција во образованието	континуирано	Број на училишта учесници и сл.	Увид во портфолио на училишта, Комисија	годишно
	Организирано учество со активности за меѓуетничка интеграција во образованието на ден на екологијата	Комисија, Директори, тимови за меѓуетничка интеграција во образованието	Секоја година на ден на Екологија	Број на училишта учесници и сл.	Увид во портфолио на училишта, Комисија	годишно
23.	Реализирање на ден за презентирање на МИО и МА и Организирање дебати за постигањата за МИО и МА со сите заинтересирани страни	Комисија Градоначалник Совет на општина Бизнис заедница Граѓански организации и сл.	Годишно, според согледувањата на Комисијата	Број на дебати Број на учесници	Увид во портфолио на училишта, Комисија	годишно

II

Стратегијата влегува во сила осмиот ден , од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Кочани“.

Бр.09-590/1
25.02.2021 година
К о ч а н и

Претседател
на Советот на Општина Кочани,
Томе Солевски